Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302 Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036 УНСоюз (201) 451-2200

РІК XCII Ч. 103. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 1-го ЧЕРВНЯ 1985 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JUNE 1, 1985 No. 103. VOL. XCII

В Чикаґо помер проф. Р. Завадович

Чикаґо. — У п'ятницю, 31-го травня 1985 року, тут помер у місцевому шпиталі на 82-му році життя після довшої хвороби св. п. проф. Роман Завадович, псевд. Роляник, дитячий письменник-педагог, співробітник дитячих журналів у Львові і на поселеннях у вільному світі, співробітник щоденника „Свобода" від багатьох років на теми молоді, виховання, культури тощо, автор віршів, прозових і сценічних творів та статтей на різні теми у багатьох виданнях, співредактор журналу для дітей „Веселка", що його видавцем є Український Народний Союз.

Св. п. Р. Завадович

Св. п. Р. Завадович залишив в жалобі дружину Анну сина Романа, ближчу і дальшу родину в Україні, Західній Европі в ЗСА, а також багатьох приятелів та велику українську громаду, для якої він віддано працював ціле життя.

Союзівка приготовляється до Фестивалю на пошану батьків

Джерзі Сиֿті, Н.Дж. — Як уже інформовано, в неділю, 16-го червня ц.р., на Оселі Українського Народного Союзу Союзівці відбудеться Фестиваль присвячений всім батькам, які туди прийдуть.

Спонзором того фестивалю є Український Народний Союз, а щоб це свято було більш успішним, то до участи в першу чергу запрошено союзові Округи із сусідніх місцевостей, а головно щоби організували поїздку на Союзівку автобусами. На цей заклик вже багато голів Окружних Управ відгукнулися. Деякі з них вже мають гостей на два і три автобуси.

Акордеоніст А. Худолій

Як вже також інформовано, під час Фестивалю буде багата мистецька програма, яку попередять Богослужби в українських церквах. В мистецькій програмі виступить танцювальний ансамбль „Сизокрилі", мистецький керівник Рома Прийма-Богачевська, гості з Канади — гумористи з „Грицем Зозулею", дует бандуристів — Юліян Китастий і Кен Блюм та акордеоніст Алік Худолій.

Тому, що управа Союзівки сподіється великого числа гостей під час того свята і щоб всіх можна було обслужити в часі обідової пори, то обід буде видаваний у кількох місцях „буфетовим стилем" у ціні 5.50 дол. від особи. Голови Округ, які приготовляють поїздку на Союзівку автобусами, повинні заздалегіть повідомити управителя Союзівки Івана Рабкевича скільки осіб прибуде з даної місцевості. Також всі гості, які плянують прибути скорше на це свято і плянують там ночувати, повинні негайно замовляти мешкання на Союзівці, телефонуючи на число (914) 626-5641.

Відбулися Загальні збори Українського Музею в Ню Йорку

Ню Йорк (Л.Д.). — У неділю, 19-го травня ц.р. тут в будинку СУА-УККА відбулися Загальні збори членів Українського Музею, громадської організації, що на 1-го січня ц.р. мала 1,477 членів з Вашінгтону, 30 стейтів Америки, Канади і Европи. Заля була повна, згідно зі статутом присутніх було досить для повноправних зборів. Співробітники Музею добре напрацювалися, щоб до дня зборів був виданий майстерно оформлений ілюстрований звіт про діяльність УМ у календарному 1984 році англійською і українською мовами.

Директор Музею, Марія Шуст, у своєму слові підкреслила важливість того, що українська громада підтримує Музей. Якби американські установи не бачили цього, вони б не давали Музеєві фінансової допомоги. М. Шуст розповіла, що тиждень тому виступала на семінарі, який улаштував нюйоркський Метрополітальний музей, і говорила про те, як УМ притягає людей на свої виставки та програми, зокрема зупинилася на значенні двомовности — пояснення до виставок, публікації, освітні програми.

Голова Управи, д-р Богдан Цимбалістий, сказав, що сьогодні найактуальніше питання — придбання для Музею приміщення, достатньо просторого для зберігання і виставлення його колекцій, що швидко зростають. Особливо пекуча є справа мистецького відділу, бо нема де виставляти твори українських мистців, яких Музей уже має досить багато.

Обидва промовці дякували і працівникам Музею, і членам Управи, і добровольцям, і ще багатьом людям доброї волі, які віддано працювали і допомагали в багатьох ділянках діяльности Музею. Годі тут згадати всі названі імена всіх, що працювали для цієї установи в двох світах і осередку співпраці кількох ґенерацій українців.

Скарбник Олександер Тишовницький сказав, що фінансово минулий рік був добрий, у ближчі роки доведеться напружено працювати, щоб зібрати кошти на нове приміщення.

Голова Контрольної комісії Надія Бігун відзначила, що фінансова звітність Музею є в повному порядку.

Дискусія по звітах була жвава. Кілька промовців темпераментно наполягали на тому, що треба якнайшвидше розв'язати справу з новим приміщенням. У збиранні фондів мають допомогти українці з усієї Америки, бо Український Музей у Ню Йорку має величезне значення не тільки для українців діяспори, але й для України.

Після дискусії одноголосно прийнято всі звіти і схвалено діяльність Управи.

Обрано нову Управу УМ, яка зібралася після Загальних зборів і розподілила обов'язки. Головою Управи далі є д-р Б. Цимбалістий. До Екзекутиви увійшли: Тит Геврик, Марія Даниш, Осип Данко, Олег Декайло, Іванна Рожанковська, Марія Савчак, Віра Скоп, Ольга Ставнича, Тетяна Тершаковець, Оксана Тишовницька, Олександер Тишовницький. Члени Управи: Лідія Гладка, Наталія Даниленко, Любов Дражевська, Ярослав Кіндрачук, Ірена Кушнір, Юрій Павличко, Христина Потічна, Олімпія Роговська, Оксана Тритяк, Ольга Тритяк, Зенон Фещак, д-р Іван Флис, Софія Зайнінгер. Контрольна комісія: Надія Бігун, Роман Гуглевич, Богдан Котис, д-р Олег Ратич, Віра Шумейко.

Філателістичну збірку про хрищення України покажуть в Арлінґтоні

Честер, Па. — Щоб відмітити у філателії Тисячоліття хрищення України, Андрій Даріян Сольчаник підготовив філателістичну збірку „Християнство на Україні", яка одержала вже чотири нагороди на філателістичних виставках СІПАД'84 у Філядельфії, Па., та РОПЕКС'85 у Рочестері, Н.Й.

Цю збірку прийнято тепер на філателістичну виставку НЕЙПЕКС'85, організовану Товариством Крайових філателістичних виставок у Вашінгтоні. Виставка відбудеться від п'ятниці до неділі, 7-9-го червня ц.р., в приміщеннях Шеретон готелю, при Колюмбія Пайк та Вашінгтон булевард в Арлінгтоні, Вірджінія.

Збірка, яка складається із 128 сторінок, обговорює при допомозі філателістичних матеріялів (марки, штемплі поштових урядів, офіційні поштові конверти, офіційні поштівки тощо) християнство в Україні від його початків аж до сьогоднішніх часів.

Відмічені там св. апостол Андрій, св. Папа Климентій I, св. Іван Золотоустий, свв. брати Кирило і Методій, св. княгиня Ольга, св. Володимир Великий, свв. брати Борис і Гліб, Папа Сильвестер II, який у своїх плянах християнського світу мав належне місце для України.

Літописець Нестор, св. Іван Сучавський, Папа Урбан VIII, св. Йосафат Кунцевич, Митрополит Петро Могила, Митрополит Доситей, о. М. Вербицький, Митрополит Андрій Шептицький та Блаженніший Йосиф Сліпий — це частинний перелік особистостей із збірки.

Друга частина — це церкви: св. Софія, Видубицький манастир, Києво-Печерська Лавра та Андріївська церква у Києві, св. Юр, Волоська церква, Корнятська

(Закінчення на стор. 3)

Британський уряд засудив насильство у спорті

Лондон, Великобританія. — Уряд Великобританії у принципі засудив насильство, бійки, поранення, вбивства тощо на спортових стадіонах у зв'язку з трагедією під час змагань за чашу Европи між італійською командою Ювентус з Туріну і британською Ліверпулл, яка закінчилася вбивством 44-ох учасників і пораненням багатьох сотень глядачів.

Очевидно, британський уряд почувався до морального обов'язку засудити насильство, бо згідно з опінією більшости учасників і поліції в Бельгії, першими, що розпочали бійки були прихильники Ліверпуллу з Великобританії, які заатакували італійських глядачів і заки прибули підкріплення поліції, вони зуміли „розправитись" з багатьма десятками своїх „противників". Все це було дуже наївним, або навпаки, спровокованим кимось екцидентом, — кажуть спостерігачі і кореспонденти, які були чисельно заступлені на стадіоні в Брюсселі.

Прем'єр-міністер британського уряду Марґарет Тачер офіційно вибачилась від імени уряду, заколотників і вбивць і заявила, що її уряд готовий матеріяльно допомогти родинам пошкодованих, щоб тільки злагіднити напругу, яка постала між Великобританією й Італією з приводу цього неприємного і трагічного випадку. Покищо британці виділили 317,000 долярів на так званий „наглий фонд".

Вміжчасі прем'єр-міністер Бельгії Вільфред Мартенс заявив, що британські команди копаного м'яча не дістануть більше дозволу грати на стадіонах Бельгії, аж до закінчення слідства і відкликання цього урядового зарядження. Він назвав британських прихильників Ліверпуллу „вбивниками". Як відомо, серед забитих є найбільше італійців, але є також бельгійці і цей факт викликав в Бельгії сильну реакцію серед народу.

Також королева Великобританії Елізавета II надіслала на руки президента Італії Сандро Пертіні телеґраму співчуття і таку ж телеграму послала королеві Бельгії, жалуючи, що такий випадок мав місцле і то якраз у спорті, який повинен бути шляхетним змаганням між спортовцями.

Не зважаючи на всі співчуття і готовість допомоги, для багатьох прихильників цього спорту ці форми співчуття не мають жадного значення. Йдеться про майбутні змагання, — заявили речники спорту в Европі.

Закінчилися таємні переговори між ЗСА і СССР

Вашінгтон. — Як повідомляє газета „Ню Йорк Таймс", на протязі довгого часу між представниками СССР і ЗСА велися таємні переговори, присвячені виробленню заходів, які зможуть в майбутньому не допустити повторення інцидентів, подібних до того, який стався 1-го вересня 1983 року, коли совєтська ракета збила південнокорейський літак, що залетів у повітряний простір Совєтського Союзу.

Переговори трималися в таємниці на просьбу представників СССР. Хоч Совєтський Союз досі не визнав своєї вини за варварський напад на пасажирський літак, реакція світової громадської думки була настільки антисовєтською, що представники СССР як вогню бояться нагадування про цю трагедію.

Перший тур переговорів відбувався в Токіо, а останній, який закінчився в п'ятницю, 24-го травня, — в Москві. Про результати переговорів покищо нічого не відомо. Журналістам лише вдалося дізнатися, що на них обговорювалась також можливість відновлення полетів літаків совєтського Аерофлоту в ЗСА. Як відомо, після зістрілення корейського літака представництво Аерофлоту в Ню Йорку було закрито, а совєтським літакам було заборонено приземлятися на території ЗСА.

В СВІТІ

ГОЛОВНЕ КОМАНДУВАННЯ ізраїльських військ продовжує процес відтягання своїх частин з Ливану, не зважаючи на те, що в тій країні знову почали наростати повстанські сили Палестинської Визвольної Організації і співпрацюючі з ними сили мусулман. Досі Ізраїль вивів із західньої і центральної зони в південному Ливані усі свої частини, залишаючи тільки військові ґарнізони на заході. Виведення ізраїльського війська з Ливану тримається в таємниці з огляду на можливість нападів на нього мусулман-шіїтів і палестинців.

СОВЄТСЬКА ГАЗЕТА „ПРАВДА" признається до труднощів, які має міліція і державні органи КҐБ з „контрабандою", яка перекидає на територію СССР і сателітні країни наркотики, порнографію і кінострічки, які нібито применшують ролю Совєтського Союзу у Другій світовій війні і розбитті гітлерівської Німеччини. „Все це ображає совєтський народ", — говориться в „Правді".

АМЕРИКАНСЬКІ РОЗВІДЧІ ЛІТАКИ зробили декілька полетів над територією Нікараґуа, щоб встановити чи прокомуністичний уряд сандіністів розпоряджає новими модерними совєтськими літаками МІҐ-23. Два американські літаки типів Ю-2 і РС-135 перелетіли понад важливі стратегічні інсталяції поблизу Манаґуа, столиці Нікараґуа, у пошуках за совєтськими джетовими літаками, військовими гелікоптерами і летовищами, що їх поспішно почали будувати кубунські і совєтські робітники. Очевидно, Пантаґон відмовився підтвердити ці інформації.

ЦЕНТРАЛЬНА РАДА ПАЛЕСТИНСЬКОЇ Визвольної Організації, яка відбула свої наради в Тунезії, одобрила йорданськo-палестинський договір про спільні виступи і започаткування переговірів з Ізраїлем з участю Єгипту і З'єднаних Стейтів Америки у початковій стадії, а також інших держав в кінці переговорів. Йорданський король Гуссейн перебуває тепер в ЗСА і у переговорах з президентом Роналдом Реґеном та його найближчими співробітниками докладно обговорив справу таких переговорів з участю тих представників ПВО, які визнали б резолюції Об'єднаних Націй, головно резолюції ч. 242 і 338 про існування Ізраїля, як самостійної держави.

ПРЕЗИДЕНТ ЛИВАНУ АМІН Ґемаєль оминув поранення чи навіть смерти під час перестрілки мусулманів-шіїтів з християнами. Одне гарматне стільно і ракета попала в крило президентського палацу в християнській частині передмістя Бейруту Баабда. Охоронці президента дораджують йому залишати своє бюро коли триває гарматна перестрілка і скриватись в схороницях.

55,000 ЧЛЕНІВ КОМПАРТІЇ В СССР ДОПОМАГАТИМУТЬ МІЛІЦІЇ

Москва. — Пресове агенство Ройтерса інформує, що згідно з зарядженням міністра внутрішних справ Віталія Федорчука, якому підлягає також міліція, Рада Міністрів СССР покличе 55,000 членів компартії на допомогу міліції і поправи нагляду за „ладом і порядком" в СССР.

Західні дипломати і політичні спостерігачі розглядають це зарядження, як намагання міністерства збільшити ряди міліції у зв'язку з боротьбою уряду з алькоголізмом, інші кажуть, що „країна рад" має клопоти в поодиноких республіках з наркотиками, порнографією, перепачковуванням антисовєтської літератури і кінострічок тощо. Совєтська зазета „Правда", огран ЦК КПСС, написала з цього приводу, що це „рекрутство" членів компартії є тимчасовим явищем у зв'язку з поширенням злочинства, але західні спостерігачі і кореспонденти не дуже вірять в таке пояснення совєтських засобів масової інформації тимбільше, що в минулому, крім дружинників, мобілізації такого великого числа членів компартії не було.

В. Федорчук не пояснює ближче свого зарядження, але воно напевно було узгіднене з Центральним Комітетом і Політбюром. Як відомо, Федорчук був раніше на пострі республіканського керівника КҐБ в Україні, а потім коротко очолював всесоюзний КҐБ поки його в 1982 році не покликали на становище міністра внутрішніх справ. Він на цьому пості перевів деякі реформи в міліції в Білоруській ССР, Узбекістані і Грузії і звільнив зі служби в міліції тільки в Узбекістані 9,000 осіб після того, як до Кремля напливали скарги на несправне функціонування міліції.

Заарештували третього члена родини Вокерів

Балтимор. — У вівторок, 28-го травня, моряка з літаконосця „Німіц" Майкла Вокера офіційно обвинувачено в шпигунстві на користь Совєтського Союзу. М. Вокер і його батько Джан стануть перед судом за шпигунство. Вперше увагу ФБІ в цій справі привернула мати Майкла Барбара Кровлі-Вокер три місяці тому, коли вона звернулася до ФБІ.

Господар дому, де мешкає Б. Вокер, Честер Бак, сказав, що це він переконав Барбару звернутися до ФБІ. „Барбара прийшла де мене три місяці тому і запитала, як ввійти в контакт з ФБІ", — сказав Ч. Бак. За його словами, родина Вокерів, особливо 25-річна дочка Синтія, сильно обурені шумом навколо їхнього імени „Якщо ви раптом дізнаєтесь, що ваш батько і брат арештовані за шпигунство, вас це також не втішить", сказав Бак.

Жінка Майкла Вокера 22-річна Рейчел сказала в інтерв'ю кореспондентові газети „Вашінгтон Пост", що коли вона дізналасая з телевізійного виступу, що її чоловіка обвинувачують в шпигунстві, вона „дослівно мало не вмерла".

„Я відчуваю, що світ навколо мене розвалюється, сказала вона. — Але я сказала сама собі: Рейчел, візьми себе в руки. Ти повинна спокійно усвідомити, що діється."

Вона також додала, що ніколи не бачила в податковій декларації ніяких відомостей про додаткові доходи, про що говорили офіційні особи, як про причину, через яку батько і син Вокери займалися шпигунством і продавали державні секрети. „Я переглянула всі податкові декларації. Там нема абсолютно нічого зайвого", — закінчила розповідь Рейчел Вокер.

В середу, 29-го травня, був заарештований ще один член родини Вокерів, колишній капітан-лейтенант Артур Вокер, який признався, що у вересні 1980 року він почав передавати секретні документи своєму братові Джанові.

Як повідомляє ФБІ, А. Вокер передав братові фотографії, брошури, військові пляни та інші матеріяли, що стосуються американської фльоти. А. Вокер признався на допиті, що він знав що ці матеріяли будуть передані „росіянам". За свої послуги він дістав від брата 12,000 долярів.

Підозрівають, що на Джана Вокера донесла його колишня жінка Барбара, з якою він розійшовся в 1976 році.

ЗСА виділили 525 мільйонів долярів для допомоги Банґлядешу

Вашінгтон.–Представник американської організації для надання допомоги Пітер МекФірсон повідомив, що ЗСА виділили 525 мільйонів долярів на допомогу жителям Банґладешу, які постраждали від повені, і проготовили для відправлення тисячі тонн продуктів.

Ще в кінці минулого тижня Уряд ЗСА повідомив свою амбасаду в Банґлядешу, що 300,000 долярів уже переслані в розпорядження уряду Банґлядеш, а 200,000 долярів будуть передані Червоному Хрестові цієї держави. Амбасада ЗСА в Даці зі своєї сторони виділила 250,000 долярів негайної допомоги.

ЗСА поділять серед населення Банґлядешу, яке постраждало, також 70,000 тонн продуктів, які вже доставлені туди, і подбає про додаткові тисячі тонн продуктів, які будуть доставлені морським шляхом.

В АМЕРИЦІ

ГОКЕЙОВА ДРУЖИНА „Ойлерс" з Едмонтону, Альта, здобула чашу Стенлі другий рік підряд, перемагаючи у фіналах дружину „Флаєрс" з Філядельфії чотирма перемогами до одної програної. У четвер, 30-го травня, „Ойлерс" перемогли „Флаєрс" 8-3 і тим самим закріпили за собою чемпіонат Північної Америки. До перемоги „Ойлерс" значно причинились зірки Вейн Ґрецький, Ярі Куррі і Пол Коффі, а також українець Михась Крушельницький, який стрілив одного голя.

ФЕДЕРАЛЬНА КОМІСІЯ з нуклеарної енергетики прийняла рішення з приводу атомної електростанції на Тримилевому острові в Пенсильванії. Як відомо, в 1979 році на електростанції почала витікати радіоактивна вода, що охолоджувала один з реакторів. Електростанцію вирішили закрити. Недавно компанія, яка володіє нею, попросила дозволу пустити в хід непошкоджений реактор. Тепер вона дістала на це дозвіл. Противники атомних електростанцій продовжують боротьбу проти включення реактора, а губернатор стейту Пенсильванія має намір подати цю компанію до суду.

В ЄРУСАЛИМІ ВЛАШТУВАЛИ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ

Ню Йорк (С. Е.). — В понеділок, 13-го травня ц.р. в годині 11-ій вранці, в Яд Вашем відбулося святочне надання звання „Праведника миру" українцям, які з нараженням життя рятували жидів під час Другої світової війни, а саме проф. Богданові Загайкевичеві та його дітям Галі і Орестові Мельничукам, Іванні Ковалик, її матері Каролині (усі з Перемишля) та Зінаїді Кузнецовій і Іванові Свистунові. Свято почалося в святині в Яд Вашем відповідними проклямаціями в англійській і гебрейській мовах, а опісля саджено дерева „Праведникам миру".

Вкінці адміністрація провела пресову конференцію, на якій виступили директор Яд Вашем д-р Мордехай Пальдієль, який вручив вище названим українцям грамоти. Короткі промови виголосили Іванна Ковалик, Едвард Шефлер, якого врятували Загайкевичі, Яків Сусленський, о. Ярослав Свищук і родина Вільф, яких врятвав І. Свистун.

Після полудня о год. 4-ій відбулося відкриття пам'ятника здвигненого в пам'ять українських жертв голокосту, а саме трьом мільйонам українців і півтора мільйонам українських жидів, знищених гітлерівською Німеччиною в роках 1941-45 і десять мільйонам українців знищених большевицькою Москвою, зокрема голодомором в роках 1932-33.

Отець Я. Свищук благословить пам'ятник

Свято відкив Я. Сусленський, голова Товариства Єврейсько-Українських Зв'язків. Він перечитав телеграму від посадника Єрусалиму Теді Колека.

З доповіддю виступив проф. Міхаїл Френкін, який заявив, що український народ потерпів не лише від німецьких окупантів але теж і від Москви і це замовчується в Ізраїлі. Тому цей пам'ятник, який відкривається у 40-ву річницю перемоги над Німеччиною, буде свідком українського голокосту. Він сказав: „Вірю, що Україна буде вільною самостійною державою, яку можна здобути, коли буде між українцями менше суперечок", і зазначив, що Ізраїль чекав на свою державу 2,000 років, а українці напевно здобудуть державу в найближчій майбутності,

(Закінчення на стор. 4)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address - $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to "Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Добрі діла УНСоюзу

В минулому тижні сталися дві події, які знову потвердили давню правду, що Український Народний Союз є насправді „заморською твердинею" українства. На славетній відпочинковій оселі УНСоюзу Союзівці відбулися цілотижневі наради Головного Уряду під головуванням головного предсідника д-ра Івана Флиса. З усіх прийнятих там постанов згадаємо на цьому місці тільки одну: схвалено призначити 100,000 дол. на акцію оборони доброго імени України і українських людей.

Відомо, що большевицька пропаґанда раз-у-раз поширює образливі для України та її синів і дочок фальші. „Українська Радянська Енциклопедія" повна таких образливих фальшів. Найбільші постаті української історії й культури представлені там у кривому дзеркалі. Іван Мазепа, це все ще „зрадник", ще гіршою назвою паплюжиться славетнє ім'я Симона Петлюри, український націоналізм утотожнюється з фашизмом, фальшується і викривлюється українську політичну думку. Визвольна боротьба України - це „бандитизм". Совєтська пропаґанда, на яку Москва витрачає більйонові суми, втискається у всі можливі джерела міжнародної масової інформації. Ото ж найперше джерело ширення про Україну і її дітей брехні — це Москва.

Але й поза нею раз-у-раз читаємо і чуємо про Україну й українців речі, які образливі і обурливі. Ось так в останньому часі посилився наступ спеціяльно проти українців і проти балтійських народів, що вони ніби сприяли активно гітлерівському „голокостові", тобто масовому винищуванню жидів. Бюро Візенталя для виявлювання воєнних злочинців покликується на совєтські „документи", які вказують на таких-то і таких українців і балтійців, як на злочинців з часу Другої світової війни. В Америці та в інших країнах світу все ще не раз утотожнюється Україну з „Росією", особливо в Америці панує жалюгідне незнання історії і географії Східньої Европи.

В реакції на постійне ображування українців ворожими нам чинниками почалася акція спростовування тих фальшів і просто брехні та наклепів. Цю акцію повели зокрема наші молоді освічені люди. Але ця акція — як кожне конструктивне поважне діло — вимагає двох речей: людей і грошей. Люди для ведення такої праці є — хоч їх мало —, Головний Уряд УНСоюзу, призначаючи 100,000 долярів на цю акцію, і закликаючи членів до доповнення цього фонду своїми дивідендами від грамот, діяв згідно з навчанням великого українського патріота-філантропа, піонера української преси Євгена Чикаленка: „Люби Україну не до глибини свого серця, а до глибини своєї кишені".

Сталася в минулому тижні й друга подія, про яку було вже ширше повідомлення на сторінках „Свободи": гостювання американських видатних діячів українцями в будинку Конґресу у Вашінґтоні. Створився для цього окремий комітет ад гок, але ініціятором і головним господарем був таки Український Народний Союз. І тому його головний предсідник д-р Іван Флис вітав усіх прибулих гостей та дякував всім — особливо молодим — організаторам тієї імпрези та активним учасникам тамошньої багатої програми. Поруч із зберіганням державницької ідеології — приєднювання Україні приятелів у чужинецькому світі — це друге найважливіше завдання українських поселенців у діяспорі. Це нелегка справа і вона вимагає великого та безперервного труду, ініціятиви і видатків. При добрій волі і при існуванні молодечого ентузіязму ця остання спроба приєднання нам приятелів у Вашінґтоні була надзвичайно успішна. Без Українського Народного Союзу вона не була б повелася. Члени Головного Уряду УНСоюзу поїхали туди окремим автобусом із Союзівки, де переводили свої наради. Це було гідне, достойне і корисне для української справи завершення тих нарад, незалежно від їхніх окремих добрих і конструктивних постанов.

Обидва наведені вище приклади знову наявно і голосно заперечують злобне обезцінювання вартости Українського Народного Союзу, як ніби тільки „асекураційної установи". Призначення поважної суми гроша на оборону доброго імени українців та гостювання чужинців у престижевому будинку Вашінґтону з гарною українською мистецькою програмою — це події, які нічого спільного не мають з „асекурацією". Забезпечення потрібне, особливо в Америці, як потрібний людині щоденний хліб насущний. Але як і сам харч не задовольняє людини, яка потребує духового корму, так і забезпечення не є ціллю для себе, а тільки засобом: для уможливлення всіх тих добрих і конструктивних діл, що їх робить УНСоюз своїми щедрими датками на добрі українські цілі.

Минулий тиждень був добрим тижнем для УНСоюзу і завдяки ньому добрим тижнем для української справи.

Михайло Ільків

ДИРЕКТИВНА ЕКОНОМІКА

Видатний український економіст Михайло Туган-Барановський сказав, що тіло підприємства створює капітал, але душа у підприємство передає ідеалістичний суспільний устрій. У дальшому він твердив, що на те, щоби підприємсто могло успішно розвиватися, ці, хто ним кермує, повинен мати повну свободу рішень.

Комуністична філософія, що не признає приватної власности, ні свободи людини вважає, що влада має клопотатися потребами громадянства. В т. зв. СРСР, Центральне керівництво надає директиви, і є власником підприємств. Отже, в такому разі СССР є монополістом у веденні народного господарства. Комуністична ідеологія надає напрям духовому життю населення, тому воно одноманітне і сіре.

Совєтський Союз розпоряджає великою кількістю робітників і примушує їх працювати там, де він хоче. Невільнича праця даного устрою, ніколи не була продуктивна. Тому управління СССР рішилося на економічні експерименти, надавши завідуючим підприємств більше автономії у їхніх рішеннях, водночас поробило несподівані обіцянки у винагороді для робітників. Ті експерименти повинні бути поширені на такі роди промисловости: машинобудування, металюргію, легку індустрію, харчову і також їхню доставу. При тому також обмежені експерименти будуть застосовані до електротехнічної та деяких інших промисловостей в Білорусі, Литві і Україні.

Такі полегші обіцяють управлінню в підприємствах більше свободи в плянуванні бюджету, і головним робітникам більшу винагороду, вакації, та кращі платні за поліпшення продуктивности. Совєтські джерела подають що такий експеримент поліпшить збільшення продукції. Дуже шкода, що немає циферних даних про збільшення родів продукції.

Ці відомості з американських і совєтських джерел про господарську реформу в СССР є евідентним доказом, що колективна система господарювання — від самого початку її існування не була, і не буде успішною. За цю істину Україна заплатила в 1932/33 роках біля 6 до 7 мільйонів свого населення, вимерлого від штучного голоду, зааранжованого Москвою. Московсько-комуністична господарська система остаточно переконалися, що далі людей дурити не можна, а треба почати реформування системи. Це мусить прийти в промисловому суспільстві.

У директивній економіці підприємства виконують пляни, а не думають про потреби людини. Отже плян може бури виконаний і перевиконаний, а потреби народного господарства незадовільні. В пляні важливим є показати кількість, а не якість продукції. Кожна економічна система підлягає дії економічних законів. Минуле СССР переконливо доводить, що економічні закони сильніші від усяких політичних концепцій. Тому всякі суттєві зміни і реформи цієї системи зводяться до зміни показників пляну, вони бо є основним інструментом керування економікою. Планові показники — це державні замовлення, які повинні віддзеркалювати потреби народного господарства, як виробництва так і споживання. Якщо в пляні немає показника на конечні щоденні потреби, тоді для виробництва і торгівлі немає замовлень на дану продукцію. Показники можна поділити на планові і звітові. Перші — це вимога виконати планове завдання. Другі показують як виконано наказ. Всі премії і нагороди залежать від виконання показників, а не задоволення консументів, і це ця фальшива ціха комунізму. (Соціялізму).

Керівники совєтської господарки мають великий досвід формального виконання плянів. Вони змушені це робити оскільки невиконання грозить моральними і матеріяльними карами. Це враховують всі завідуючі підприємствами. Вони знають що від них вимагають якнайбільше продукції, якої якости і якою ціною — це не важливе. Якщо показники виконані, тоді все добре. Це призводить часто до випуску непридатної продукції, тому тільки, що її все ж таки зараховують в плян.

Сама система плянових показників часто спрямовує дії підприємства — протилежно до інтересів народного господарства. Наприклад: діяльність будівельних організацій плянують і оцінюють за обсягом започаткованих будівельних робіт в грошовій одиниці.

Чим більший засяг пророблених робіт, тим краще працює організація, і дістає більше премій. Отже встановити плян будівництва не є в об'ємі робіт чи грошовій вартості, а радше закінчених збудованих нових будівлях, в існуючих тамошніх умовинах, практично неможливо. Цим самим всяка економічна реформа не буде успішна, якщо не усунеться тотальної контролі і не відкриється для підприємств більшої автономії. Відомо, що автономічні ідеї вільної людини напевно більше успішні в плянуванні і розвитку підприємств, від директивної економіки.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про найдорожчу чашку кави

Нашу столицю завжди цікаво відвідувати, а вже зокрема весною це справжня приємність, коли можна мандрувати по її найкращих частинах — повних зелені, городів, квітів та й до цього ще й усіх тих „важливих" осіб, яких називають „Ві-Ай-Пі", що кружляють поміж Капітолем а Білим Домом.

Тож ми використали дві години вільного часу, щоб і собі походити стежками наших політичних провідників країни і, замішавшись поміж ними, приглянутися зблизька як це все відбувається.

Тому, увійшовши до Капітолю, ми не включилися в громаду туристів, які мандрували по його залях, прислухуючись до пояснень спеціяльних провідниць, а прибравши на обличчя урядову важливість, пішли поміж тих, що приналежні до цієї будівлі та є її щоденними працівниками.

На довгих коридорах кожного поверху та кожної частини просторого Капітолю можна справді загубитися. Кожні двері подібні, тільки інший на них напис, іншого відділу, іншого асистента, іншої підкомісії чи підкомітету, часто з такими дивовижними назвами, що, либонь, треба окремого провідника-книжки з поясненнями, щоб у всіх тих складних урядах визнатися.

Ми думали про те, що за усіми тими дверями рішається часто і доля нашої спільноти чи якоїсь нашої акції і тому з цікавістю заглядали там, де двері не були зачинені і можна було бачити урядову кімнату з її персоналом.

Чи зрадити вам, дорогі читачі, скільки безділля, розмов та неспішних мандрівок з одного місця в друге ми завважили за час нашої „інспекції"?

Нам пригадалися при тому наші відвідини в бюрі реєстрації авт або у міському уряді нашої маленької місцевости, де нас завжди хвилює цей брак зацікавлення, продуктивности праці і несамовита повільність.

Показується, що цей самий настрій панує і на найвищому щаблі урядової драбини. Чи не диво, отже, що кожний закон і додаток до закону довгими місяцями мандрує від одної відповідальної влади до другої і горожани мусять мати справжню терпеливість, щоб дочекатися будь-якого урядового рішення?

Одним словом т. зв. „ред тейп" — це недуга, а може й пошесть, що поширена скрізь по всій країні.

Але наші спостереження про працю і привілеї цієї величезної кількости урядовців найвищої законодатної влади не закінчилася на коридорах Капітолю. Нам захотілося відпочити бодай на кілька хвилин після втомлюючих мандрівок і ми поспитали одного із десятків членів служби охорони про можливість

(Закінчення на стор. 3)

Іван Боднарук

СТРИЙ У ВЕРЕСНІ 1939 РОКУ

Коли німці зайняли наше місто, ми всі не могли всидіти в хаті. Взагалі треба сказати, що майже все населення міста проводило ті дні в місті: ніхто не тримався хати. Всі жили враженнями, яких так багато давали нам ті великі дні. Можна було тоді на вулиці стрінутися з кожним українцем. Поляки й жиди також крутилися в місті, хоч багато з них не показувалося на вулицях; одні з ненависти до німців, другі із страху перед ними.

Коло 9-ої години вранці почали в „Народному Домі" збиратися українці з сіл і міста на віче. Заля не могла помістити всіх, тому непроглядні маси народу стояли надворі, зайнявши цілу вулицю Шевченка й Гоша. Здригнулися мури „Народного Дому" від грімкого „Не пора". Поблідли з безсильного гніву поляки. А коли замовкла пісня, настала врочиста тиша й очі всіх звернулися в той бік, де на підвищенні виступив з промовою сеньйор наших адвокатів, старенький д-р Г., найближчий колись співробітник великого Є. Олесницького й організатор повіту.

Коли закінчилося віче і люди стали розходитися, попри Народний Дім вів один-одніський німець кількадесят польських полонених; були серед них і поліцаї. Ішли з похнюпленими головами, вовком позираючи довкруги. Один із сільських хлопців сказав тоді: „Сумно стає, коли подумаєш, що таке дрантя панувало над нами 20 років!" В дорозі додому стрінули ми громадку схвильованих до краю людей. Вони сказали: „Ідіть до Вільшини, подивіться, що ляшня там наробила!" Кинулися ми бігцем до парку. Пропхався я крізь товпу й побачив картину, якої не забуду ніколи. Селяни викопували з землі трупів помордованих поляками українців, молодих хлопців у мазепинках, а німецький вояк фотографував. Відкопали, а радше випорпали, бо помордовані були тільки притрушені землею. Обличчя їх були змасакровані, одяг майже спалений, бо варвари після тортур обілляли нещасних бензиною і живцем спалили. Якась селянка пізнала свого сина й почала жахливо ридати.

Того ж дня ввечорі прийшли до мене приятелі і знайомі. Всі ми були схвильовані подіями останніх днів, тому нікому не хотілося спати. Перескакуючи з теми на тему, гуторили ми до 3-ої години ранку. Згадували, як то в 1919 році займали поляки Східню Галичину й мартирологію нашого народу на протязі 20-ти років. Пані Б., що була 36 років учителькою на Лемківщині, своїм лемківським говором розказувала про польські знущання над нашими бідними лемками. У відношенні до тієї частини нашого народу поляки вели своєрідну „реґіональну" політику, метою якої було винародовити лемків. З тою метою підшукувала Польща на Лемківщині збанкрутованих москвофілів і прихильників „варшавського православ'я", а коли воно провалилося, підготовивши тільки ґрунт під безбожництво й комунізм розпочали поляки нову злочинну кириню з „лемківським букварем". На автора того букваря, учителя з Криниці, посипалися почесті, мов з рога обильности. Його покликано на „катедру лемківської мови" до Санча, де відкрито ліцей для тих учителів, що мали просвіщати бідних лемків у їх „рідній мові!" А краківський „Кур'єр Цодзєнни" виступив з новим відкриттям, що лемківський говір — це наріччя польської мови, а самі лемки — це спольщені волохи, які втекли на Лемківщину перед татарами. В 1933 році „Ґазета Косьцєльна" пропонувала при латинському єпископаті в Перемишлі створити москвофільську уніятську суфраґанію для лемків.

По кількох днях несподівано покинула німецька армія Стрий, проголошуючи, що прийде совєтська влада. Серед українців запанувало страшне пригноблення, а поляки раділи. Деякі українці потішали себе думкою, що большевики, пройшовши двадцятькількарічний шлях еволюції, мусіли змінитися і що життя під ними все ж якось наладнається. Показалося незабаром, що нові наїзники в нічому не змінилися від 1918 року, ба, щогірше, їх методи стали більш вирафіновані й жорстокі. Мені довелося вже жити раніше під большевиками, щоправда, дуже коротко, бо всього два тижні. Було це в 1920 році в час польсько-совєтської війни. Я бачив тоді червоноармійців, які мали на собі лише кусник дранки. На всіх роздоріжжях викрикували тоді большевики свої гасла, обіцюючи рай на землі, вільне кохання, виховання дітей державою, звільнення людини від усіх зайвих клопотів. І, не зважаючи на терор, народ таки вірив большевицькій пропаґанді й комуністичні гасла ширилися у країнах із несправедливим соціяльним ладом. Застрайкували тоді англійські вантажники, відмовившись вантажити воєнне спорядження проти совєтської Росії. Французькі окупаційні війська в Одесі застрайкували тоді під проводом Андре Марті. Тоді віяв у світі вітер великої віри у комунізм, як справедливий суспільний лад. У червоноармійців, які йшли в 1920 році на Варшаву, я бачив ентузіязм, бо вони вірили тоді, що прийде нове, щасливе життя. А тепер не те. Йшла грізна армія, але не видно було на обличчях совєтських вояків ентузіязму: з очей кожного видно було зневіру й апатію. Кривавих

(Закінчення на стор. 4)

Володимир Болюбаш

С. Конаш-Конашевський — мистець іскри Божої

Нещодавно до Канади прибув на постійне проживання проф. Конаш-Конашевський, один із найвизначніших сучасних українських мистців-малярів, якому сповнилося 71 років. Уже з юнацьких років він виявляв схильність до малювання. Йдучи за голосом внутрішнього покликання, майбутній мистець записався до Краківської Академії Мистецтва. Закінчивши студії, він став викладачем прикладного мистецтва у Львові. Як визначний маляр, графік і різьбар працює в ділянці історичного монументального мистецтва й ілюмінованої мініятюри. Слід зазначити, що згадуваний нами мистець також користується технікою олії, акварелі, темпери, графіки, різьби, мозаїки і рисунку. Він брав участь у багатьох міжнародних виставках, наприклад, у Бельгії, Данії, Австрії, Монако, Франції, Західній Німеччині, Швайцарії, Польщі, ЗСА і Канаді. За його високомистецьку творчість став членом Міжнародної організації мистців у Монте Карльо та одержав п'ять золотих медалів на конкурсах міжнародних виставок.

Десятирічне запроторення до сибірської в'язниці і загибіль в концтаборі його дружини і шістьрічного сина залишили глибокий слід на душі мистця. В осередку його замислень і зображень стала людина і її дії. Слід додати, що мартирологія українського народу стає преважливою темою дальшої творчости і багатих зображень водночас трагічного й героїчного. У зв'язку з наближенням 1000-річчя Християнства в Україні мистець присвятив цій події дві картини, на яких пластично зображено свв. князя Володимира Великого і св. княгиню Ольгу. Картина „Рівноапостольський св. князь Володимир Великий і княгиня Ольга — володарі Руси-України" — це ілюмінована мініятюра, виконана в збагаченому мистцем візантійському стилі. Ліворуч і праворуч уміщено святців подвижників Святої Української Церкви — перших основників християнства. Над святцями ліворуч уміщено Богородицю, яку народ вважає своєю володаркою. Праворуч бачимо Ісуса Христа — Вчителя українського народу. На

(Закінчення на стор. 4)

Володимир Барагура

ЯК Я ЇХАВ ДО АМЕРИКИ

III

А за совєтів? — питав далі.

— Я ніколи не був під російсько-большевицькою окупацією, бо заздалегідь еміґрував.

— То за нацистів? Адже була СС дивізія „Галичина" — спитав уже нетерпляче. — Виглядаєте здорово, був би з вас лепський СС-мен.

Він задав мені ще кілька питань, які оберталися довкола Дивізії і я зрозумів, що він сильно підозріває мене в приналежності до цього з'єднання.

— Як бачите з моїх документів, за німецької окупації я ввесь час був у цивільній службі.

На тому мій „скрінінґ" закінчився. „Консул" склав мої папери в течку й поклав її на невеличкий столик коло бюрка. Я відійшов з тяжким серцем.

Перед будинком я зустрів свого знайомого, представника ЗУАДК. Я розказав йому про хід мого інтерв'ю.

— Як виглядав ваш допитувач і де поклав ваші документи? До бюрка, чи на бічний столик? — спитав д-р Рудько.

— На столик — відповів я.

— Ого! Ви пропали! Це знак, що вас до Америки не пускають. Будьте готові довше перебувати в бременському таборі.

Я прийшов додому пригноблений. Грошей у мене обмаль, заробити в таборі майже неможливо. Я мав „при душі" всього два американські доляри, які зберігав як „залізний капітал" на початок поселення в ЗСА!

Яке ж було моє здивування, коли за кілька днів я побачив прізвище моєї родини на списках людей, призначених на відчалення до Америки кораблем „Дженерал Гавзі"...

* * *

У назначений день і годину я відвіз свої клунки — дві дерев'яні скрині й дві валізки на причал. Німецькі робітники навантажили їх на пароплав. Увечері цього ж дня відбулася наша посадка на корабель. Погода була непривітна, хмарна й вітряна. Хоч судно було заякорене в затишному причалі, хвилі хитали й колихали його на всі боки. Нас погодували „франкуртерами", чи пак „гаддогами" з квасною капустою. Незабаром після їжі в наслідок коливання корабля багато пасажирів почали страждати морською недугою.

Нас поділили знову на „овець і баранів". Жінок з дітьми приміщено в кращих частинах корабля з вікнами над плесом води, чоловіків влаштовано на нижчих чардаках. Мені призначено місце на найнижчому покладі, під яким були вже тільки магазини, машини, мотори, помпи, склад вугілля тощо. Не було тут кабін, тільки одна велетенська галя з підвішеними на ланцюгах леговищами-гамаками, які ритмічно гойдалися під коливання корабля.

Пасажири були різнонаціональні, але найбільше було жидів, чи пак з-російська „євреїв" хоч правильніше по-українськи „гебреїв", як їх слушно називає І. Франко в „Мойсеї". Доля присудила мені попасти між них і я весь час плавби не натрапив у цій частині корабля на ні одного християнина, не кажучи вже про земляків, хоч цим самим судном плив великий гурт українців.

В перших днях подорожі, коли розшаліла морська недуга, тяжко було зустрінути знайомих, бо більшість сиділа по кутках і закамарках, страждаючи від головокружіння, нудоти, блювання. Я переніс її доволі легко й швидко, дружина й діти хворіли тяжче й довше. Перед недугою я рятувався постом, проходами по свіжому повітрі на горішньому покладі, фізичною працею й самосуґестією.

Не мавши в своєму безпосередньому оточенні земляків, я потоваришував із двома варшавськими жидами. Один був старший віком, мій безпосередній сусід, гамак якого висів наді мною. Другий молодий парняга мав зі мною спільне призначення на працю — замітати двічі денно частину сходів. Мій жидівський „співробітник" нерадо виконував цю, зрештою, легку працю і часто відкидав мітлу в кут, поки його не спіймали на безділлі й не покарали.

Мій старший жидівський співтовариш подорожі любив погуторити. Він розказав мені, як врятувався від смерти з німецьких рук, ховаючися в дуплі дерева в густому лісі під Варшавою. Добрі люди приносили йому потайки харчі, одяг і вістки зі світу. Він дивувався: — Скажіть мені, як це так, що взимку в неопаленому дуплі, голодний, невиспаний, переляканий, змерзлий, я ніколи не перестудився, а тут, на волі кашляю і чхаю безустанку.

Жалівся на свою жінку, яка нарікала, що тяжко переходить морську недугу.

Жид не хотів вірити, що їду до Америки без „цента" при душі, на непевне та що українська допомогова організація не дає мені ніякої фінансової допомоги, запевнення праці за професією тощо. Жидівська харитативна установа подбає про його приміщення, утримання і знайшла йому працю в виробництві швацьких машин „Зінгер", бо в Варшаві він працював у цій ділянці. В Америці познайомиться з місцевими торговельними методами і після відбуття практики отримає безвідсотковий кредит і відкриє свою власну крамницю продажу „Зінгера".

Він неменше дивувався, коли на звук гонгу я перепросив його, що мушу піти на обід до спільної корабельної їдальні.

— Як, ви їсте оте „свинство", яке дають на кораблі? Я того в уста не беру. Ми маємо сардинки, курятину, чоколяду, помаранчі, виноград.

І справді жиди мали всього подостатком. Мій сусід, який зазнав нестатків за наці і врятувався завдяки добрим сусідам, ділився зі мною цими лакітками, а я носив їх дружині й дітям.

Жиди відшукували на кораблі якогось свого земляка, американського офіцера, й табунами ходили за ним...

Одної ночі зірвався шторм. Небо з'єдналося з океаном, з чорних склублених хмар лилася струменями вода. Сліпучі блискавки синім світлом прорізували небозвід, викликаючи громову канонаду, шалений вихор підіймав грізні буруни, які заливали чардак корабля, кидаючи ним мов горіховою лушпинкою.

(Продовження буде)

„Жива Газета" 28-го Відділу СУА в Ірвінґтоні

У неділю, 5-го травня ц.р., в залі Українського Народного Дому в Ірвінгтоні, Н. Дж., при численній участі переважно старшого громадянства в рамках „Живої газети" прочитано дві доповіді. Ред. Ольга Кузьмович доповідала на тему „Куди йде молоде українське покоління?", а архимандрит Віктор Поспішил розповів про свої цьогорічні „Березневі зустрічі зі східніми католицькими патріярхами в Ливані".

Голова 28-го Відділу СУА Слава Олесницька представила доповідачів і познайомила публіку з деякими цікавими деталями з їхньої біографії.

О. Кузьмович промовляє під час панелю.

(Фото: Дора Рак)

Темою першої доповіді була характеристика покоління наших молодих людей у віці від 28-ми до 40 літ життя, що уявляють собою досить виразну суспільну клясу. Це наші професіоналісти з високою освітою, що займають відповідальні становища, як спеціялісти в різних ділянках праці. Вони забезпечені фінансово, мають свої родини, мешкають у гарних домах і мало відрізняються від своїх загальноамериканських професійних товаришів. Вони залюбки сходяться на товариські зустрічі, а тема їхніх розмов — це „стаки", спорт, фільми, авта тощо. Їх характер космополітичний. На українські імрези майже не ходять, на наші громадські потреби рідко коли жертвують гроші та не є зацікавлені в українських справах. Їм не підходить наша преса, ні довгі промови.

Такий профіль цього покоління, сказала доповідач, це в чималій мірі наслідок виховних недоліків їхніх батьків. Ми дали їм усі матеріяльні вигоди, що на них ми могли спромогтися, а не дали їм вистачального знання нашої історії (головно сучасної) та не передали зацікавлення нашими проблемами. Тож небагато з них належить до наших організацій і більшість незадовільно володіє українською мовою. Відношення того покоління до народної традиції часто зводиться лише до писанок і до свят-вечірньої родинної зустрічі. Це ще дуже добре, якщо дехто з тих молодих людей привозять своїх дітей у суботу до школи українознавства й на танки. Яка буде душа їхніх дітей? Матері тих дітей у багатьох випадках теж працюють професійно й мають обмаль часу займатися вихованням дітвори. Майбутнє української мови в таких умовах виглядає сумно.

Всупереч тим фактам ред. О. Кузьмович вірить, що нам не треба дивитися на майбутність зовсім чорно. Вона переконана, що пробудження громадської активности цього покоління можливе і що воно прийде. Не виключено, що якийсь глибокий струс викличе корисну зміну.

Черговою точкою „Живої газети" була розповідь архимандрита В. Поспішила про його недавню подорож до Ливану в церковних справах. У Ливані о. Поспішил нав'язав, а частинно відновив, зв'язки з чотирьома східніми патріярхами. Він досить докладно з'ясував мету своєї подорожі, але тут подаємо тільки скорочене звідомлення з його розповіді.

Найважніша спільна проблема східніх католицьких церков у цей час - це кодифікація їхнього церковного права. Кодифікацію цю започаткували в Римі ще 1935 року, припинили її тимчасово Другим Ватиканським Собором, але відновили працю над нею в 1975 році. Найважливішими питаннями тієї праці виявляється справа, яку юрисдикцію призначить майбутній кодекс східнім католицьким церквам над вірними тих церков, які постійно живуть поза межами своїх патріярхатів. Тобто, йдеться про те, чи та в якій мірі той кодекс змінить дотеперішнє становище Риму в цій справі. Всі частини майбутнього кодексу виготовлено в нарисах, що їх виправили були на підставі міркувань усіх східних єпископів, крім найважливішої частини, а саме: тих 292-ох канонів про устрій східніх католицьких церков. Цю схему розіслано восени 1974 року з тим, що патріярхи та єпископи мали подати свої застереження до кінця березня 1985 року.

Мелхітський греко-католицький патріярх Антіохії, Максімос У, запросив о. архимандрита, як знавця канонічного права, на конференцію комісії синоду єпископів тієї церкви, що відбулася між 19-им і 22-им березня ц.р. в Ливані. Доповідач взяв там активну участь у виготовлені відповіді Мелхітської церкви на нарис згаданих канонів. Отець д-р Поспішил відвідав теж три інші східні католицькі патріярхати, що мають свій осідок у Ливані, а саме: маронітський, сирійський і вірменський. Всі їхні патріярхи та єпископи найрішуче підкреслюють, що вони вимагають повної юрисдикції над своїми вірними в цілому світі. Їх положення сьогодні таке, що більшість вірних уже мешкає поза межами їхніх патріярхатів. Еміграція тих вірних продовжується з уваги на несприятливі обставини для всіх, а зокрема для християн на Близькому Сході. Становище східніх патріярхів рішуче, тож тяжко подумати, що Папа проголосив би кодекс церковних законів без підтримки східніх патріярхів і єпископів. Евентуальний компроміс є можливий, якщо б у текст кодексу включити ствердження, що Папа делегує юрисдикцію над східніми церквами напостійно патріярхам й іншим головам східніх католицьких церков.

Щодо Української Католицької Церкви, то вона користатиме з того, що Ватикан відступить патріярхатам. Верховного архиєпископа визнає майбутній кодекс за рівноправного патріярхові, з винятком деяких несуттєвих різниць.

На першому місці прагнень українців-католиків повинно бути, на думку о. Поспішила, осягнути право самоврядування своєї церкви в цілому світі. А ще поважніше завдання: скріпити клітини Української Католицької Церкви, тобто місцеві церковні спільноти.

Пресова референтка

Про найдорожчу...

(Закінчення зі стор. 2)

напитися чашку кави. На жаль, публічна „кафетерія" була вже замкнена і нас спрямували до ресторану, правдоподібно, не знаючи, що мають до діла із звичайною туристкою.

Але, либонь, із нашого обличчя того не можна було вичитати і ми без затримки та питань увійшли до елегантного ресторану, призначеного для упривільйованих членів законодатних тіл та всіх їхніх співробітників.

Тут знову було що обсервувати та приглядатися усім тим, що сидячи за чашкою кави чи за їжою, просто „забивали" час на розмовах. Вони входили, виходили, невідмінно із течками повними „важливих" паперів, віталися з іншими знайомими при столах, перекидувалися жартами, усміхнені, вдоволені зі себе, — члени урядової машини. Мимохіть приглядаючись їм, нагадався нам давній дотеп з передвоєнних часів про переслухання свідка-жида у суді галицького містечка, коли на запит про його звання він відповів: — Моє звання? — я кручуся — а як я кручуся тоді і пан суддя і я маємо з чого жити.

Правдоподібно, багато із урядовців Білого Дому та Капітолю належать до цієї самої „професії" — вони „крутяться", а на їхню заплату працюють горожани, своїми податками.

Цей здогад підтвердив нам наявно рахунок, який ми дістали за чашку кави та солодке, що його до неї подали — він виносив 85 центів і до того не зараховано ніякого податку. Це сталося в травні Року Божого 1985 у місті Вашінгтоні. Чи можна повірити?

Коли ми розповідали нашим знайомим про цей рахунок із подивом і недовір'ям, вони нам ясно і переконливо відповіли, що це була найдорожча чашка кави, яку ми будь-коли в житті випили. Відповідь дуже проста: щоб члени Уряду та усі ті, хто біля них „крутиться" міг користуватися того роду полегшами — як ось ота кава чи інші подібні добра, — ми платимо великі податки і то в сотнях долярів.

О—КА

Філателістичну...

(Закінчення зі стор. 1)

вежа у Львові та Церкви з інших місцевостей України.

Цікаві дерев'яні церкви: Воздвиження в Улючі, Пресвятої Богородиці в Ясіні, св. Юра в Дрогобичі, Преподобного Онуфрія Великого в Росолині та Пресвятої Богородиці у Рихвальді.

Із церков поза Україною відмічено св. Варвари у Відні, св. Софії в Римі, св. Івана Хрестителя у Гантері, Н. Й., та свв. Володимира і Ольги в Чикаго.

Третя частина — це ікони. Зокрема варті уваги ці, що були почитані на Україні і опісля стали відомими в інших країнах. Богоматір з Белзу відома як Богоматір з Ченстохови, Вашгородська Богоматір відома як Володимирська в Росії, та Богоматір з Марія-Повч, що прикрашує катедру св. Степана у Відні.

Остання частина — це різнородні релігійні мотиви, головно різдвяні.

Пам'яті Франца Колодія

Тернопіль... горіли стирти... відбувалися обшуки... арешти... В такий тоді грізний час перенесла нас шкільна кураторія до української гімназії. Люди насторожені чекали, що буде завтра. Поки ми розташувались, познайомились з людьми, пройшло кілька тижнів. І не довго треба було мені чекати, як прийшли до нас молоді люди, особливо до мене, з проханням, щоб я допомогла їм зорганізувати молодих людей і з ними працювати. В проводі, так сказати б, делегації був Франц Колодій. Тоді ми вперше познайомилися і почали працювати.

Зорганізували мішаний хор, вибрали управу і хоч я мала багато роботи вдома (троє малих дітей), але якось знайшла час і для них. До хору зголосилося багато молоді з гарними молодими голосами. Головою хору був власне Ф. Колодій, і з прекрасним голосом, як соловейко, його дружина, моя солістка Марійка (здається, з дому Дорош), учителька, яка, на жаль, вже в Ню Йорку в молодому віці покинула цей світ. Мені припав сумний обов'язок прощати її в далеку дорогу.

Моя праця не пішла надармо. Хор збільшувався, розвивався. Ми давали концерти в залі „Міщанського Братства", брали участь в національних святах. Але довго не тривала наша спільна праця. Несподівано опівночі на початку вересня (на самого „Чесного Хреста") маса поліції оточила всі наші установи, українську гімназію, багато наших людей заарештувала, а що могла, понищила. Понад 1,000 дітей залишилося на вулиці. Польські улани вганяли по селах, все нищили, розбивали, людей били до крови. Пацифікація була в повному розгорі. Ми виїхали з Тернополя, як і всі учителі, шукати праці. Ніколи не забуду, як при кінці обшуку в нашій хаті один поліцай вдарив кольбою по фортепіяні, тільки струни жалібно забриніли.

Розійшлися ми по світі. Часи мінялися, літа плили бистрою рікою, а людина живе споминами. Подумати тільки, що по всіх війнах і тарапатах, ми зустрінулися з Франком Колодієм в Ню Йорку. І коли наш 82-ий Відділ СУА відзначав 20-ліття своєї праці і рівночасно було 20-ліття моєї галерії картин, прийшов Ф. Колодій, член мого хору в Тернополі, приїхав привітати мене і пригадав мені мою громадську працю в Тернополі...

Цей живий свідок моєї громадської праці ще так дуже давно в Тернополі, зворушив мене до сліз. Тих кілька слів нехай буде нев'янучою квіткою на його могилу.

Ольга Соневицька

РЕЧНИК ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ для справ вірозвизнань, Адам Лопатка, ще раз перестеріг католицьких священиків, щоб вони радше пильнували своїх душпастирських обов'язків, а менше цікавились політикою і забороненою профспілкою „Солідарність", яка не існує в розумінні уряду, а частина її провідних членів займаються антиурядовою і антидержавною пропагандою. Газета „Трибуна Люду", яка є органом Центрального Комітету компартії, атакує тепер майже кожного дня діяльність Церкви, або поодиноких духовників.

ПОМИМО ТОГО, ЩО випадки нападів на людей в Ню Йорку зростають, поліція ствердила, що у трьох перших місяцях біжучого року число злочинів в місті зменшилося на 5,8 відсотків.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН повідомив, що замість Дейвіда Андерсона амбасадором ЗСА в Беоґраді, Югославія, призначений 57-річний професійний дипломат Джан Скенлон, який в минулому працював в американських амбасадах в Москві, Варшаві, Беоґраді і Монтевідео.

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА" скептично оцінила переговори в Женеві між американською і совєтською делегаціями, тобто пішла послідовно за оцінкою, [illegible] перед тим генеральний секретар ЦК КПСС Михаїл Ґорбачов. Більше того, „Правда", яка є органом ЦК КПСС, закинула З'єднаним Стейтам Америки „саботаж" в Женеві, бо на думку совєтського коментатора Америка не має взагалі заміру обмежувати своєї нуклеарної зброї, а радше навпаки, змагатиме до збільшення зброєнь в майбутньому. „До того часу поки ЗСА не змінять свого становища до космічної зброї, переговори в Женеві не матимуть жадних виглядів на успіх", — пише „Правда".

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, ЩО совєтські військові частини ведуть посилену офензиву в Афганістані, зокрема у прикордонній полосі з Пакістаном, антикомуністичні повстанці виконали кілька вдалих акцій на совєтські і комуно-афганські військові гарнізони в околиці Кабулю, столиці Афганістану. Найбільш дошкульними для совєтів є атака партизанів в долині Пандшер і Салянгар, через які Москва доставляє підкріплення, а також зброю, амуніцію, харчі й інші потрібні речі для своєї армії в Афганістані. У ситучках зґануло принаймі 15 совєтських вояків.

З'ЇЗД СТАНИСЛАВІВЦІВ

Кергонксон, Н. Й. — Шостий З'їзд Станиславівців відбудеться тут в суботу й неділю, 8-го і 9-го червня ц.р., на відпочинково-культурній Оселі Українського Народного Союзу Союзівці. У програмі передбачено: ділові наради, вручення передплатникам другого тому „Станиславівський Альманах", бенкет, мистецька програма у виконанні молодшого покоління станиславівців — Лариса Магун-Гурин, сольоспів, Микола Дейчаківський, мол., бандура, Марта Новицька-Стайдл, вибір із творчої спадщини батька, Софійка Зєлик, рецитація, Соня Шерег, фортепіян; забава — грає оркестра Богдана Гірняка, соліст Ірог Раковський.

Замість квітів на свіжі могили двох моїх Незабутніх Подруг —

бл. п. Оксани Добрянської
і бл. п. Валентини Ворони

складаю 30.00 дол. на **ПОТРЕБИ ПЛАСТУ.**

Шановним Родинам Померлих складаю найщиріші співчуття.

Наталія КАМЕНЕЦЬКА, пл. сен.

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашої Незабутньої і Дорогої МАМИ і БАБЦІ

бл. п.

АВГУСТИНИ ХОМОВОЇ

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СВЯТІ ЛІТУРГІЇ

в суботу, 8-го червня 1985 р., о год. 8:30 ранку в церкві св. Ів. Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.; в четвер, 6-го червня 1985 р. в Горлицях, в Польщі, яку жертвували панство Наталія і Василь Качмарі.

Просимо згадати Покійну в цей день у своїх молитвах.

В пам'ять Покійної, жертвуємо на:

Гарвардський Проєкт 1.000-ліття Хрищення України	$100.00
Пластприят в Нюарку, Н. Дж.	100.00
Сиротинці Сестер Служебниць в Арґентині	100.00

Донька — ЛЮБА
Син — ІГОР з родинами

Наша Найдорожча
МАМА, БАБЦЯ і СЕСТРА

бл. п.

АНТОНІНА ІВАНЕНКО

з дому ГАЛУЩЕНКО

відійшла у Вічність по тяжкій недузі 19-го травня 1985 р. в м. Чікаґо, Ілл. на 67-му році трудолюбимого життя.

Покійна була прикладною господинею для своєї Родини, прикладною християнкою УПЦеркви до останньої хвилини. Виховала дітей в доброму дусі.

Залишила у великім смутку ближчу Родину в Америці і дальшу Родину в Україні.

Хай буде Їй земля Вашінґтона легкою.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

РОДИНА

Ділимося сумною вісткою, що відійшов у Вічність 14-го квітня 1985 р., проживши 91 років

бл. п. інж.

ВАСИЛЬ КОТИК

старшина Української Галицької Армії, організатор „Маслосоюзу", народжений в Селиськах, Перемишль.

ПОХОРОН відбувся 17-го квітня 1985 р. з церкви св. Івана Хрестителя в Дітройті, похований на цвинтарі Holy Sepulchre.

Залишені в смутку:

дружина — НАТАЛІЯ
донька — ЯРОСЛАВА КОВЧ з чоловіком РОМАНОМ
донька — ОЛЕКСАНДРА ФЛЬОРЧУК
внуки:
ЮРІЙ КОВЧ з дружиною МАРІЯННОЮ
НАТАЛКА ЛЕВИЦЬКА з чоловіком КРЕҐОМ
РОМАН КОВЧ, мол.
БОГДАН ФЛЬОРЧУК з нареченою ЛЕСЕЮ ЛЕВЧУК
правнук — СТЕФАН ВАСИЛЬ ЛЕВИЦЬКИЙ

ПОДЯКА

Родина складає сердечну подяку Рідним, Приятелям і Знайомим, що взяли участь в похоронних обрядах, за вислови співчуття особисті і листовні.

Дякуємо Всечеснішим Отцям: о. деканові Іванові Лазареві і о. Володимирові Рибіцькому ЧСВВ за відслуження похоронних відправ.

Рівнож дякуємо диригентові п. Кирилові Цепенді і нашим Дорогим Друзям за спів під час відправ і несення домовини.

Ми глибоко вдячні д-рові Юрієві Гнатюкові за лікарську опіку. Похоронному заведенню Марії Градовської за взірцеве переведення похорону і всім Тим, які зложили пожертви на Служби Божі і добродійні цілі.

В пам'ять Покійного пожертви зложили на:

Служби Божі	$500.00
Сироти в Бразилії	80.00
Патріярший Фонд	50.00
Школа при церкві Непорочного Зачаття	20.00

Нехай Господь нагородить Вас своїми ласками.

РОДИНА

В Єрусалимі...

(Закінчення зі стор. 1)

Стоять біля пам'ятника: (зліва) Яків Сусленський, Юрій Диба (справа), Леонід Плющ.

бо Бандера і Шухевич провадили справедливу визвольну боротьбу. Він заявив, що в Ізраїлі є деякі політики, які затемнюють історію й не згадують, що Сталін і Гітлер були два роки союзниками і то спричинило катастрофу для Европи. З жалем треба ствердити, що в Ізраїлі є керівні чинники, які просять Москву про віднову дипломатичних зв'язків. Деякі професори Єрусалимського університету, такі як Етінгер, перекручують українську історію, повторяючи большевицьку брехню. Одначе цей пам'ятник буде символом дружби жидівського і українського народів, бо між ними нема зараз суперечок і вони повинні жити як друзі, — говорив проф. Френклін.

Другим промовцем був фундатор пам'ятника Юрій Диба. Відтак прочитано листа від проф. Валеріяна Ревуцького. Евген Стахів, заступник голови Товариства Українсько-Єврейської Співпраці Північної Америки, сказав, що українці і жиди лежать у спільних могилах в Бабиному Ярі і інших місцях, а в концтаборах Сибіру разом страждають і подружили в стражданні. Кров пролита борцями за волю жидів і українців — повинна пригадувати, що лише дружба й співпраця може помогти в змаганні за краще майбутнє в Україні.

Юхим Майданик з Єрусалиму говорив про український голокост, про голодомор 1932-33 років, взиваючи жидів підтвердити українську трагедію, а не заперечувати, бо це може відбитися негативно на жидах. Рівнож українці поруч жидів найбільше потерпіли від німців. Відтак говорив Шауль Ізраель Вайсман, член Ради музею голокосту. Він заявив, що Юрій Диба завершив величезне діло, фундуючи цей пам'ятник на горі Сіон зараз біля гробівця царя Давида і музею голокосту. Людство не сміє забути жидівського й українського голокостів і це не сміє ніколи повторитися.

Леонід Плющ сказав, що Гітлер прийшов до влади тоді, коли Сталін морив голодом мільйони українців, та, удосконаливши методи терору, підписав в 1939 році договір зі Сталіном, щоб спільно винищувати жидів й українців, тому цей пам'ятник повинен стати символом боротьби проти спільного ворога — Москви. Молодий журналіст Авігдор Ескін сказав, що сьогодні вшановуємо українців, які впали жертвою червоного й брутального терору. В 40-річчя перемоги треба пам'ятати, що існує большевизм, який доконував і доконує дальше злочини над українським і іншими народами, і большевизм повинен бути покараний так як були покарані нацисти в Нюрнбергу.

Посвячення пам'ятника провів о. Ярослав Свищук, настоятель української католицької місії у Назареті, відтак зложено вінок і обома національними гимнами закінчено свято.

У вівторок, 14-го травня, в Яд Вашем знову саджено дерева і проголошено „Праведниками миру" монахів монастиря Студитів, які переховували жидів на доручення Митрополита Андрея Шептицького, а саме о. Никанорові, сестрі Йосифі Вітер та монашим братам Лазареві й Теодозієві. Промову виголосив рабин д-р Давид Кагане, якому врятував життя Митрополит Шептицький.

Після нього промовляв о. Я. Свищук, який заявив, що проголошено „Праведниками миру" монахів, які переховували жидів з доручення Митрополита Шептицького, а про самого Митрополита директори Яд Вашем забули.

По полудні цього дня делегація зложена з українців і жидів була запрошена до Кнесету, де її прийняв Бені Шаліта, посол ліберальної партії.

Заяву зложили Я. Сусленський від жидів, а Е. Стахів і о. Свищук від українців. Запропоновано: виступити в ізраїльській пресі в справі українсько-жидівських відносин, запросити до Ізраїля українську делегацію для обговорення українсько-жидівських проблем, надати Митрополитові Шептицькому звання „Праведника миру", обороняти українських і жидівських дисидентів та обороняти людські і національні права в СССР, заперестати дискримінацію українців та безпідставні обвинувачення в коляборантстві тоді коли три мільйони українців воювали проти німців в рядах Червоної армії та десятки тисяч в підпіллі і в УПА.

В СЕРЕДУ РАНО, 29-ГО травня, президент Роналд Реґен передав Конгресові 461-сторінковий проєкт податкової реформи, який він назвав „революційним" у телевізійному виступі у вівторок увечорі, 28-го травня. Нова податкова система буде „чіткою, простою і чесною у відношенні до всіх", — сказав Президент. Речник Білого Дому Леррі Спікс сказав журналістам, що в перші півтора години після виступу Р. Реґена в Білий Дім подзвонили сотні американців, при чому 94 відсотки з них підтримали Президента. Щодо Конгресу, сказав Л. Спікс, то там взагалі „сто відсотків виступають за податкову реформу". Секретар Скарбу Джеймс Бейкер висловив надію, що Конгрес прийме податкову реформу вже в цьому році.

КОМПАНІЯ ПЕПСІКО оголосила про продовження торговельного договору з Совєтським Союзом до кінця 1980-их років. До 1990 року компанія подвоїть продаж пепсі-коли в СССР.

ПОНАД 20 РОКІВ Джордж Філліпс з Сієтл веде кампанію проти вживання алкогольних напоїв. Дж. Філліпс збирає порожні пляшки, закорковує їх і кидає в море. У кожній пляшці є записка, в якій Джордж попереджує людей про шкідливість алькоголю і закликає покінчити з поганою звичкою. Ентузіяст кинув у море вже понад 45.000 таких закликів.

Стрий...

(Закінчення зі стор. 2)

бешкетів по вулицях НКВД уже не уладжувало, зате систематично винищувало людей у своїх підвалах. Уже скрізь помічали ми, що колишній комунізм, як ідеологія, зогнив цілком, а заступила його сумішка безпринциповости, кар'єризму і страху перед всесильним НКВД. Колишню віру в комунізм щораз то більше почав заступати російський націоналізм, такий нам знаний з часів царської Росії.

Дурили нас большевики, що совєтська влада й сам товариш Сталін спеціяльно турбується учителями, бо це „інженери людських душ". Коли ми журилися, як всі вчителі дістануть працю у школі, дістали ми відповідь: „Нам дивно чути, що у вас були безробітні вчителі. Ось ми щороку випускаємо тисячі нових учителів і ще далі відчуваємо дошкульно недостачу їх". Я спершу був переконаний, що недостача вчителів — це єдина справа, в якій совєти не брехали. А виявилося, що багато вчителів і за большевиків були безробітними, що в Совдепії і учителів „хватіт". Вже в першому році почали Совєти заливати Західню Україну своїми вчителями із Сходу, а звільнювати місцевих. Їх уже в 1940 році стільки до нас наїхало, що багато наших учителів опинилося без праці. Робила совєтська влада свою пропаґанду всюди: кожний червоноармієць і громадянин СССР був пропаґандистом.

Перше вчительське зібрання скликав і ним проводив простий місцевий робітник Сулик, який дістав доручення, як нам казав, „зорганізувати шкільництво" в нашому місті. На другому з черги мітинґу запитали ми предсідника-прокурора, коли пічнеться наука в школах. Він відповів: „Зачинайте завтра, товариші!" Ми думали, що він жартує. Але побачивши усмішку недовір'я на наших обличчях, він додав: „Я не шуткую, товариші! Завтра відкривайте школи і хай кожен стане до праці там, де був досі!"

Тому, що ніде не можна було дістати цукру, ми запитали прокурора наївно: „А коли привезуть цукор із східніх областей?" А він насупив брови; видно, не подобалося йому це питання, а може не знав, як на нього відповісти. Після надуми сказав: „Що ж я вам скажу, товариші? Бачите самі, що воно покищо важко, бо в наслідок воєнних дій мости попалені. Як їх направлять, то привезуть цукор". Біля мене сидів товариш поляк і шепнув мені до вуха: „Запитайте його, як вони вивозять пограбовані товари з наших крамниць, якщо мости попалені!"

На мітинґах, які посипалися, як з рога обильности, глузували собі совєти з „панської" Польщі, Англії, Америки, взагалі з капіталістичних країн, а навіть із своєї союзниці Німеччини, хоч казали, що „в нас тепер хороша дружба з німцями". Большевики добрі психологи і здають собі справу з того, що постійно повторювана брехня таки залишить по собі якісь сліди в незорієнтованих масах, подібно, як капля води, коли безупинно падає на одно місце на тіло людини, може довести її до божевілля. Була та пропаґанда неперебірчива в засобах, постійна й непримиренна. Одним із найважніших канонів тієї пропаґанди була лайка.

С. Конаш-Конашевський — ...

(Закінчення зі стор. 2)

пов'язаному орнаментами ланцюгу видніють державні геральдичні знаки-символи України.

Образ „Тисячоліття Християнства в Україні" — це ілюмінована мініятюра виконана темперою. Згідно з народним зображенням і переказом тогочасности, акт Хрищення Русі-України мав відбутися у прибережних водах Дніпра, над якими круто взносились узгір'я Кия покриті густим лісом. Нагорі картини видніє владична митра-символ Божественної науки Христа і її непереможної сили-влади над світом. На долині картини нанесено княжі герби, які підкреслюють національне значення 1000-річчя Християнства в Україні. В присутності князя Володимира, його почоту і духовенства — з волі пануючого володаря і прибулих із Візантії священнослужителів — кияни ввійшли у води Дніпра й прийняли таємний ритуал хрищення. Згідно зі старинним переказом „Повісті временних літ" — святий апостол Андрій Первозваний, звертаючись до учнів, що були з ним, сказав: „Бачите ці гори? На цих горах засяє Божа благодать: тут постане великий город і многі церкви Бог має здвигнути".

Мистецтво С. Конаш-Конашевського побудоване на грибокому психологічно-візуальному переконанні і тезі, що справжнє мистецтво випливає з глибинного почуття національної свідомости народу. Мистець надає своїм творам своєрідний неповторний напрямок, в осередку якого бачимо мистецтво національно-державного змісту. Наскільки нам відомо, наш мистець працює тепер, між іншим, над багатоілюстрованою великою історією України і її визначних князів, гетьманів тощо. Відбитки згаданих картин можна буде набувати в багатьох парафіях книгарнях і ґалеріях нашого континенту.

У першу річницю смерти А. Хомової

В червні припадає сумна річниця відходу у вічність бл.п. Августини Хомової. Час і донині не вилікував болю великої втрати не тільки в залишеній у жалобі родині, але й серед приятелів, знайомих, усіх тих, що мали нагоду знати покійну. Від вістки про смерть А. Хомової, що прийшла до нас у теплу червневу днину, повіяло болісним холодом і невимовним жалем. Покійна любила літо, втішалася ним, була погідною, щедрою до людей як літо, завжди несла його ближнім зі собою у своїх гарних долонях. Для всіх мала щире тепле серце — дивилася в серце, рішала серцем і міряла ним життя.

Народилася Августина Хомова у вересні 1895 року, ранню молодість провела в Тернополі, де закінчила початкову школу, учительську семінарію, дістала музичну освіту. Належала до драматичного гуртка молоді, була членкою спортового Товариства „Сокіл", учасницею історичного здвигу „Сокола" у 1914 році у Львові. Молоді її покоління припало доходити до зрілости у цікавий, але нелегкий час. Згадуємо не без гордощів і досі бурхливі початкові роки нашого століття у галицькій Україні. Залюбки називаємо той час епохою галицького ренесансу, яка зрушила зупинене століттями у своєму бігу колесо галицької історії.

Громадська думка і сила стали формуватися в потужний стихійний похід у прийдешнє, в якому перед вела галицька молодь. Не стояла осторонь і молода Августина: у роки Першої світової війни вона вирішує включитися у нашу визвольну боротьбу. Після створення Української Галицької Армії у 1918 ріці працює в Тернополі секретаркою у військовій канцелярії 18-ої бригади. У квітні 1919 року польський уряд висилає призначену Антантою до війни з большевиками армію на український фронт. Після нерівної боротьби з поляками і успішної чортківської офензиви, позбавлена усіх засобів до війни УГА переходить у липні Збруч, щоб злучитися і змагатися разом з Армією УНР.

Рівночасно українське патріотичне жіноцтво маніфестує свою єдність з братами, батьками, чоловіками чи нареченими. Незламна у своєму рішенні переходить річку і Августина. За Збручем зупиняється у Кам'янці Подільському, працює і невдовзі переживає увесь тягар страшної пошесті плямистого тифу, яка навістила готове у похід наше вояцтво. У горезвісному чотирикутникові смерти доглядає з посвятою вояків, що гинуть тисячами у тифозній гарячці — без ліків, харчів, у холоді, без відповідних приміщень, часто під відкритим небом. Під посиленим натиском большевиків біля Вінниці у другій половині листопада 1919 року на наказ начальної команди знищені недугою і голодом частини УГА відступають на південний схід України.

Усіх тих, що залишились, і хворих, не здібних до маршу, рятує спритним маневром від большевицького знищення наш тернопілець — отаман Никифор Гірняк.

Опинившись з відступаючими частинами на півдні, Августина, якій доля призначила пережити, працює секретаркою обозної майстерні. На Херсонщині, у місті Бірзулі, одружується з поручником УГА Осипом Хомою.

Оточені большевиками на півночі і сході залишки Галицької Армії, а з ними і молоде подружжя Хомів, намагаються в лютому 1920 року перейти Дністер до Румунії. Румуни, які встигли уже загарбати немалу частину українських земель, не пропускають українського вояцтва. Не маючи змоги перейти румунської границі, молоді Августина і Осип Хоми з великими труднощами пробиваються на північний захід до армії генерала М. Омеляновича — Павленка який, неспроможний вдержати суцільного фронту, воює з большевиками методами і тактикою партизанів.

Після роззброєння поляками частин УНР і УГА, Августина з чоловіком повертається до Тернополя. Щиро вітає їх у своїй хаті любляча мати, Павлина з Пйотрковських Найова. Радуються, але і болють разом над великою втратою — одинокий син і брат Степан, студент права, не вернувся з війни, загинув у Сибірі. Осип Хома від'їжджає згодом до Ґрайсвальду в Німеччині, де закінчує успішно у 1924 році студії. Після повернення до Тернополя здібний фізик-математик дістає працю професора в одній із тернопільських ґімназій, не маючи можливостей під польською кормигою працювати в університеті, використати вповні свої кваліфікацію і дослідницький хист.

Поверсальська Польща скоро заводить свою нищівну політику в Галичині, уживає всіх адміністративних засобів для зміцнення польськости, розпочинає безпощадний процес денаціоналізації. Призабута світом українська спільнота в Галичині починає свою, нерідко відчайдушну, але уперту боротьбу за існування.

У тому змаганні Августина стає справжнім воїном, і на своїй новій, нелегкій стійці залишається непохитною усе життя. Працює в Товариствах „Просвіта" й „Опіка над Дітьми і Молоддю", в „Жіночій Громаді", клюбі „Бесіда", в „Рідній Школі" як голова батьківського комітету. Ревна християнка, тісно співпрацює зі Сестрами служебницями, допомагає їм піклуватися сиротами. Спочатку ідея, а згодом навсипущі заходи у спорудженні нового, модерного притулку для сиріт, стали її пристрастю. Практична у методах праці, багата на творчу фантазію, шукає усе нових шляхів і можливостей, керуючись притаманною їй інтуїтивною проникливістю. Відважно позбувається застарілих стереотипів у суспільній роботі, завжди готова ввести нові, часом революційні теорії чи концепції, придатні до такого ж нового політичного і громадського клімату. До всіх задумів підходить з почуттям самокритики, з готовністю вислухати інших, їхніх ідей чи порад. Августина використовує родинні, особисті, товариські зв'язки, бореться з байдужістю, уміє заохотити, втягнути у громадську працю місцевих професіоналістів, артистів, музик, підприємців, робітників, навіть довколишніх селян.

У важких тридцятих роках, ставши на сторожі польського безправ'я, господарює в Тернополі начальник відділу публічної безпеки воєводства Кудеревич. Майже з насолодою відкидає важні для нас прохання чи петиції. Але рідко коли він може встояти перед арґументами Августини, яку тернопільська громада висилає до нього у делеґації. Добре підготована А. Хомова не просить, вона з арґументацією досвідченого юриста домагається наших людських прав. Він дивується, передумує своє рішення. З пишно влаштованої канцелярії виходить А. Хомова поважно, достойно, з перемогою...

1939 рік приніс галицькій землі нового завойовника. А. Хомова не кидає громадської праці, яка почала набирати в той час нових, часом „підпільних" форм. Офіційно стає завідувачкою діточих будинків на Тернопільську область. Родина Хомів чудом спасається від вивозу на Сибір, але вкінці не минає її жорстока дійсність. Перед своїм кривавим відступом на схід НКВД заарештовує проф. О. Хому, чесну і шляхетну людину.

За короткий час німецької окупації А. Хомова сама турбується родиною, дітьми, прикладає усіх старань, щоб дати їм вищу освіту. Не залишає надалі громадської діяльності, співпрацює теж з референтурою суспільної опіки при міській управі в Тернополі.

Воєнні роки — роки гіркої наснаги, терпіння і жаху, закінчилися для Хомової довгою, повною болючих переживань мандрівкою на Захід — через Словаччину до переповненої знедоленими втікачами Німеччини. Опинившись з родиною в таборі для біженців у Цуфенґаузен, вона працює в управі табору у відділі суспільної опіки, в об'єднанні українських жінок і жіночих організацій, бере участь у з'їздах ОУЖ, опікується пластовою молоддю.

У 1948 році приїжджає з родиною до Нюарку. Уже без страху і репресій, на волі продовжує далі громадську працю, використовує свій багатий досвід. Працює в організації „Самопоміч", Об'єднанні колишніх Вояків Америки, у спортовому Товаристві „Чорноморська Січ", у 28-му відділі СУА. Маючи уже внуків, від 1953 до 1977 року віддано працює у Пластприяті — стає його душею. 23-го квітня 1977 року Крайова Пластова Старшина в США, виявляючи своє признання за жертвенну працю, іменує Августину Хомову Членом — добродієм Пласту.

Блискуче, з неабиякою вишуканістю і ґрунтовним знанням „протоколу" вив'язується Хомова зі своїм нелегким завданням керівника на щорічних балях дебютанток в Нюарку. Молоді пластунки, оцінюючи її труд і любов, віддають „своїй пані Хомовій" щире признання. Дарують їй чудову картину із написом „Жінці, що стала душею жіноцтва, громадянці, що стала самоцвітом громади, жінці, що ввела нас у танок життя". Символічні, правдиві, зворушливі слова разом із картиною залишились тепер пам'яткою родині покійної.

Самоцвіт не вгасає, сяє яскраво райдугою, іскриться у сонці надією, зігріває вічним теплом у зневірі і холоді життя.

Спомин про незвичайну людину, достойну леді і неустрашимого воїна, що змагався відважно на багатьох наших фронтах, хай простелиться на молодій ще могилі китайкою.

Леся Стадниченко